

ŠOLSKO TEKMOVANJE V ZNANJU SLOVENSKEGA JEZIKA ZA VODNIKOVO PRIZNANJE

Tekmovalna pola za 3. letnik srednjega poklicnega izobraževanja
3. december 2024

Pred vami so tekmovalne naloge različnega tipa, ki preverjajo vaše poznavanje slovenskega jezika. Nekatere naloge se navezujejo na izhodiščna besedila ali povedi, zato jih pred reševanjem dobro preberite. Če se zmotite, odgovor prečrtajte in poleg zapišite novega. Odgovori naj bodo pravopisno in slovnično pravilni. Nejasni in nečitljivi odgovori se točkujejo z nič točkami (negativnih točk ni). Pišite s kemičnim svinčnikom ali z nalivnim peresom in ne uporabljajte korekturnih sredstev. Prostor na zadnji strani lahko uporabite, da si kaj zapišete v pomoč pri reševanju nalog. Tega ocenjevalna komisija ne bo gledala oz. točkovala. Čas pisanja je 60 minut.

Želimo vam veliko uspeha pri reševanju tekmovalnih nalog.

Ime in priimek: _____

Šola (dopišite tudi program): _____

Število možnih točk: 50

Število doseženih točk: _____

Sklop A

Preberite besedilo in rešite naloge.

Valentin Vodnik

(1) _____

Radovedni, a če je bilo treba tudi uporni Vodnikov duh še danes vznemirja raziskovalce, ki jim še ni uspelo dognati, ali so bile tiste »muhe«, ki so povzročile njegov vstop v frančiškanski red, res posledica očetovih pritiskov. A kasneje, leta 1784, ga ljubljanski škof Herberstein »*vun poshle dushe past*« – tako postane posvetni duhovnik. Štirinajst let ga je ta poklic gnal med Gorenjsko in Dolenjsko, in ko se je nazadnje ustalil v Koprivniku nad Bohinjem, je tja na enega svojih zadnjih obiskov Gorenjske prišel od protina že opešani Žiga Zois. Pronicljivega župnika je hitro prepoznal kot nadvse primerne za širjenje svojih razsvetljenih idej. Leta 1796 je bil Vodnik s pomočjo Zoisovih zvez premeščen v faro svetega Jakoba v Ljubljano.

Prosvetno delovanje – zlasti pisanje – je Vodnika tako pritegnilo, da je po dveh letih dokončno opustil duhovniški poklic. Leta 1798 je dobil mesto profesorja poetike, pozneje pa zgodovine, zemljepisa in italijanščine. Približno v tem času je prevzel nase nadvse pomembno poslanstvo: izdajo prvega slovenskega časopisa Lublanske novice. Tako se je Vodnik zapisal v zgodovino kot prvi slovenski časnikar in urednik, pa čeprav sta tuja konkurenca in poostrena cenzura Lublanske novice udušila že po štirih letih (1800). Bil je zelo pozoren na čistost slovenskega jezika. Svoja načela o uporab(lja)nosti slovenščine in njenih zagatah je izražal tudi v stalni rubriki Povedanje od slovenskega jezika. Želel je pripraviti slovar in slovnico slovenskega jezika.

(2) _____

V času Ilirskih provinc (1809–1913) ga je francoska uprava zaradi znanja francoščine postavila za ravnatelja. Pri oblasteh je dosegel, da se je v osnovni in srednji šoli poučeval slovenski jezik. Izdal je tudi lepo število učbenikov za poučevanje slovenskega jezika in drugih predmetov, vendar je bil ta vrhunec njegove kariere spričo hitrega propada Ilirskih provinc prekratek, da bi prinesel pomembnejše uspehe in zadovoljstvo. Kot vodilni slovenski pesnik in pomembna kulturna osebnost je izražal naklonjenost Francozom. Po ponovni vzpostavitvi avstrijske oblasti se mu je to maščevalo. Umrl je zaradi možganske kapi leta 1819. Zadnje ure je preživel v hiši za frančiškansko cerkvijo, kjer stoji danes hotel Union; pokopan je na Navju. Leta 1888 so mu postavili spomenik. Vodnikov kip kaže hrbet tržnici, na njegovi zadnji strani pa so zapisani verzi iz Mojega spominika: »*Ne hčere ne sina po meni ne bo, dovolj je spomina, me pesmi pojo.*«

Povzeto po: PJ, Društvo slovenskih pisateljev, Valentin Vodnik,
<https://pisateljskapot.si/literarne-pokrajine/pisatelji/valentin-vodnik/>

1.1 Ali naslednje trditve o vsebini besedila držijo? Obkrožite <i>drži</i> ali <i>ne drži</i>.	7 točk	
---	--------	--

Žiga Zois je Vodnikove sposobnosti spoznal že med Vodnikovim študijem. DRŽI NE DRŽI

Vodnik je v fari svetega Jakoba v Ljubljani deloval dve leti. DRŽI NE DRŽI

Italijanščino je začel poučevati kasneje kot poetiko. DRŽI NE DRŽI

V času Ilirskih provinc so oblasti od njega pričakovale skrb za francoščino. DRŽI NE DRŽI

Izdajal je tudi knjige, ki se uporabljajo pri pouku. DRŽI NE DRŽI

Avstrijska oblast je cenila njegove izkušnje iz obdobja Ilirskih provinc. DRŽI NE DRŽI

Umrli je v Hotelu Union. DRŽI NE DRŽI

1.2 Podčrtajte ustrezno trditev o besedilu in dopolnite poved.	2 točki	
---	---------	--

Besedilo je umetnostno/neumetnostno.

Namenjeno je (Komu?) _____.

1.3 Kako so razvrščeni podatki v besedilu? Obkrožite pravilno rešitev.	1 točka	
---	---------	--

A. Po pomembnosti.

B. Po časovnem zaporedju.

1.4 S svojimi besedami razložite, kaj pomenijo podčrtane besede v povedih iz besedila. Napišite na črte ob besedah.	7 točk	
--	--------	--

Radovedni, a če je bilo treba tudi uporni Vodnikov duh še danes vznemirja raziskovalce, ki jim še ni uspelo dognati, ali so bile tiste »muhe«, ki so povzročile njegov vstop v frančiškanski red, res posledica očetovih pritiskov. / Štirinajst let ga je ta poklic gnal med Gorenjsko in Dolenjsko, in ko se je nazadnje ustalil v Koprivniku nad Bohinjem, je tja na enega svojih zadnjih obiskov Gorenjske prišel od protina že opešani Žiga Zois. / Tako se je Vodnik zapisal v zgodovino kot prvi slovenski časnikar in urednik, pa čeprav sta tuja konkurenca in poostrena cenzura Lublanske novice udušila že po štirih letih (1800). / Izdal je tudi lepo število učbenikov za poučevanje slovenskega jezika in drugih predmetov, vendar je bil ta vrhunec njegove kariere spričo hitrega propada Ilirskih provinc prekratek, da bi prinesel pomembnejše uspehe in zadovoljstvo.

- uporni: _____
- dognati: _____
- je gnal: _____
- opešani: _____
- sta udušila: _____
- lepo: _____
- spričo: _____

1.5 Pojasnite rabo ločil.	4 točke	
----------------------------------	---------	--

a. Narekovaj:

Radovedni, a če je bilo treba tudi uporni Vodnikov duh še danes vznemirja raziskovalce, ki jim še ni uspelo dognati, ali so bile tiste »muhe«, ki so povzročile njegov vstop v frančiškanski red, res posledica očetovih pritiskov.

Pojasnilo: _____

b. Narekovaj:

... so zapisani verzi iz Mojega spominika: »Ne hčere ne sina po meni ne bo, dovolj je spomina, me pesmi pojo.«

Pojasnilo: _____

c. Oklepaj: Svoja načela o uporab(lja)nosti slovenščine in njenih zagatah je izražal tudi v stalni rubriki Povedanje od slovenskega jezika.

Pojasnilo: _____

d. Pomišljaj: (1809–1913)

Pojasnilo: _____

1.6 Pojasnite, zakaj podčrtani del besedila ni zapisan skladno s sodobno jezikovno normo. Odgovorite v celi povedi.	2 točki	
--	---------	--

A kasneje, leta 1784, ga ljubljanski škof Herberstein »vun poshle dushe past« – tako postane posvetni duhovnik.

1.7 Vodnik se je ukvarjal tudi s slovničarstvom in slovaropisjem. Za vsakega od teh priročnikov napišite en podatek, ki ga v njem najdete. (Kot bi za pravopis napisali npr.: <i>Najdem podatek, katere sestavine lastnega imena pišemo z veliko začetnico.</i>)	2 točki	
---	---------	--

- V slovnici _____
_____.

- V slovarju _____
_____.

Sklop B

Preberite besedilo in rešite naloge.

Googlovo dolgo pričakovano omrežje Find My Device, ki uporabnikom omogoča sledenje njihovim napravam, tudi ko so te brez povezave, je končno začelo delovati. Podprti so tudi slovenski iskalniki Chopolo Point.

Googlovo omrežje Find My Device bo na začetku delovalo le v ZDA in Kanadi, vendar bo kmalu pokrilo ves svet. Nadgradnja obstoječe funkcionalnosti omogoča sledenje napravam brez internetne povezave ob pomoči bluetootha. Gre za več kot milijardo naprav z operacijskim sistemom Android po vsem svetu. Iščejo lahko tako oddaljene naprave kot izgubljene predmete v naši bližini. Za zadnje poskrbi gumb *Find Nearby*. Omrežje je zasnovano z mislijo na zasebnost in varnost, vključno z opozorili o neznanih sledilcih, ki se pojavijo, če nam sledi bluetooth naprava, ki je nismo registrirali. Že na samem začetku bo omrežje Find My Device delovalo z bluetooth iskalniki proizvajalca Pebblebee in slovenskega Chipola, podpora drugim blagovnim znamkam pa bo na voljo letos kasneje. Poseben privilegij v omrežju imata Googlova telefona Pixel 8 in 8 pro, ki ju je zaradi posebne strojne opreme mogoče iskati tudi, ko sta izklopljena ali je njuna baterija prazna.

Monitor, maj 2024, letnik 34, številka 5, str. 8.

2.1 Opredelite se do mesta objave besedila.

2 točki

Ali je mesto objave (revija Monitor) smiselno izbrano? (Obkrožite.)

DA

NE

Utemeljite svojo izbiro: _____

2.2 V besedilu se pojavljajo tudi tujejezične prvine. Dopolnite besedilo o njih, tako da vstavite manjkajoče podatke.

2 točki

V besedilu se pojavljajo prvine iz (Katerega jezika?) _____.

Sporočevalec jih je uporabil, ker _____.

2.3 Izpišite stavčne člene.	4 točke	
------------------------------------	---------	--

- osebek iz povedi: *Nadgradnja obstoječe funkcionalnosti omogoča sledenje napravam brez internetne povezave ob pomoči bluetootha.*

- povedek iz povedi: *Iščemo lahko tako oddaljene naprave kot izgubljene predmete v naši bližini.*

- predmet iz povedi: *Za zadnje poskrbi gumb Find Nearby.*

- prislovno določilo iz povedi: *Omrežje je zasnovano z mislijo na zasebnost in varnost.*

2.4 Podčrtani zaimek nadomestite z ustrežnejšim in ga napišite na črto ob njem.	1 točka	
--	---------	--

Iščemo lahko tako oddaljene naprave kot izgubljene predmete v naši _____ bližini.

2.5 Nad podčrtane besede napišite, v katero besedno vrsto sodijo.	7 točk	
--	--------	--

Gre za več kot milijardo naprav z operacijskim sistemom Android po vsem svetu. Iščemo lahko tako oddaljene naprave kot izgubljene predmete v naši bližini. Za zadnje poskrbi gumb *Find Nearby*. Omrežje je zasnovano z mislijo na zasebnost in varnost, vključno z opozorili o neznanih sledilcih, ki se pojavijo, če nam sledi bluetooth naprava, ki je nismo registrirali. Že na samem začetku bo omrežje Find My Device delovalo z bluetooth iskalniki proizvajalca Pebblebee in slovenskega Chipola, podpora drugim blagovnim znamkam pa bo na voljo letos kasneje.

Sklop C

3.1 Popravite pravopisne napake. Kar je napačno, prečrtajte in dopišite, kako je pravilno.	5 točk	
---	--------	--

V Slovenskih šolah je v zadnjem času vse več otrok priseljencev. Pojavlja se težava, da nemorejo slediti pouku, ker ne razumejo učnega jezika. Tako sedijo v šolskih klopeh, kot od vsega sveta pozableni predmeti, saj ne vedo, kaj se njihovi sošolci pogovarjajo v svojem materinem jeziku. Nekoliko lažje je za tiste, kateri govorijo slovanske jezike, naprimer Ruščino, za učence z Bližnjega Vzhoda pa je res težko.

3.2 Besede in besedne zveze v oklepajih postavite v pravilno obliko.	4 točke	
---	---------	--

Mladostniki se zavedajo pomembnosti knjižnega jezika pri (uradno sporazumevanje) _____, po drugi strani pa tudi (ohranitev) _____ pestrosti socialnih zvrsti. (Narečje – mn.) _____ sicer praviloma ne govorijo več, razumejo pa svoje starejše sorodnike in znance, kadar jih uporabljajo. Prepričani smo, da (biti) _____ v prihodnosti tudi pripadniki današnje mlade generacije jezikovni zgled svojim potomcem.

Prostor za vaše zapise: